

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

306

Finanse publiczne

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-386-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Jan Borowiec , Kryzys gospodarczy a polityka monetarna i fiskalna w strefie euro w latach 2008-2012.....	13
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Kapitał żelazny w finansowaniu organizacji non-profit w Polsce	24
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinanty wyceny rynkowej sektora bankowego w dobie kryzysu	37
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Ocena sektora bankowego w Europie.....	48
Iwona Dorota Czechowska , Rachunki osobiste dla klientów 60+	61
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Opodatkowanie podatkiem dochodowym od osób fizycznych mikroprzedsiębiorców w warunkach kryzysu	73
Joanna Działo , Czy Unia Europejska potrzebuje unii fiskalnej?.....	86
Ryta Dziemianowicz , <i>Tax expenditures</i> w konstrukcji reguły wydatkowej... ..	98
Joanna Fila , Mikrofinanse w Unii Europejskiej – polityka, instrumenty, efekty	110
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Indywidualny wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego – problemy dostosowawcze.....	120
Piotr Gut , Model odwróconej płatności (<i>reverse charge</i>) jako element konstrukcji podatku VAT ograniczający uszczuplenia w podatku VAT.....	132
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu podatku od wartości dodanej	143
Marcin Idzik , Ekskluzja finansowa – ujęcie empiryczne.....	154
Maria Jastrzębska , Kreacja i implementacja systemu zarządzania ryzykiem jednostki samorządu terytorialnego	166
Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Porównanie działania banków islamskich i konwencjonalnych – przypadek Zjednoczonych Emiratów Arabskich ...	178
Anna Kobialka , Wykorzystanie funduszy unijnych w finansowaniu wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego lubelszczyzny	190
Teresa Kondrakiewicz , Dywersyfikacja jako kierunek rozwoju grup kapitałowych.....	200
Iwa Kuchciak , Problematyka nadmiernego zadłużania w kontekście wykluczenia finansowego.....	213
Elwira Leśna-Wierszołowicz , Koncepcja wielofunduszowości w drugim filarze systemu emerytalnego w Polsce	225
Paweł Marszałek , Finansyzacja w Polsce – ciekawostka teoretyczna czy realny problem?.....	235
Grzegorz Matysek , Opodatkowanie dochodów spółek osobowych w Polsce – konieczność zmian.....	247

Danuta Milaszewicz , Stabilność fiskalna jako przymus w polityce fiskalnej	260
Magdalena Miszczuk , Zróżnicowanie sytuacji finansowej wybranych jednostek samorządu terytorialnego na podstawie indywidualnego wskaźnika zadłużenia	272
Anna Murdoch , Wejście Polski do strefy euro a długoterminowe cele rozwoju kraju	285
Piotr Ptak , Polityka wydatków publicznych w Polsce w latach 2008-2012....	298
Witold Rakowski , Zróżnicowanie wydatków gmin i powiatów na oświatę w latach 2005-2010 w układzie przestrzennym	311
Halina Rechul , Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.....	325
Wioleta Samitowska , Fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeń kredytowych jako instrumenty finansowego wsparcia MŚP	338
Przemysław Siudak , Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument generujący oszczędności budżetu państwa z tytułu zatrudniania bezrobotnych..	351
Andrzej Sobczyk , Dynamika wydatków inwestycyjnych i liczby mieszkańców w gminach województwa zachodniopomorskiego w latach 2008-2011	362
Michał Sosnowski , Progresywne i proporcjonalne opodatkowanie przedsiębiorstw osób fizycznych w Polsce	372
Feliks Marek Stawarczyk , Kryzys finansowy a sytuacja banków krajowych w Niemczech	386
Igor Styn , Wpływ zmian w MSSF 9 na wyniki finansowe największych dwóch banków działających w Polsce oraz na ich politykę kredytową	397
Magdalena Syrkiewicz-Świtłała, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Możliwości wprowadzenia prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych do powszechnego systemu ochrony zdrowia w Polsce w opinii mieszkańców powiatu tarnogórskiego	409
Waldemar Szczepaniak , Ocena sytuacji finansowej publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2004-2011	418
Tomasz Śmietanka , Gospodarka finansowa gminy miejsko-wiejskiej Kozienice w latach 2003-2012	430
Tomasz Uryszek , Zadłużenie sektora samorządowego w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu gospodarczego	442
Alina Walenia , Zarządzanie ryzykiem w sektorze samorządowych finansów publicznych	454
Jerzy Wąchoł , Spowolnienie gospodarcze i problemy długu publicznego na świecie w świetle danych statystycznych	466
Radosław Witczak , Wykorzystanie metod szacowania podstawy opodatkowania do określenia wysokości zobowiązań podatkowych	478
Iwona Wojciechowska-Toruńska , „Pakt fiskalny” a polityka fiskalna	488

Katarzyna Wójtowicz , Udziały samorządów w podatkach państwowych – własne czy obce źródło dochodów JST? Dylematy teorii a praktyka budżetowa wybranych państw.....	501
Dorota Wyszowska , Stan finansów jednostek samorządu terytorialnego jako determinanta wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020	513
Jolanta Zawora , Samodzielność finansowa samorządów gminnych w warunkach spowolnienia gospodarczego.....	523
Anna Zielińska-Chmielewska , Ocena realizacji strategii płynności finansowej GK Tarczyński SA w ujęciu dochód-ryzyko	534
Dagmara Zuzek , Faktoring jako niekonwencjonalne źródło finansowania mikro- i małych przedsiębiorstw w Polsce.....	547
Arkadiusz Żabiński , Realizacja zasady równości opodatkowania czynników wytwórczych w wybranych krajach europejskich.....	558

Summaries

Jan Borowiec , Economic crisis and monetary and fiscal policies in the euro zone in the years 2008-2012	23
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Endowment capital and funding sources in non-profit organizations	36
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinants of market valuation of the banking sector during the recent financial crisis	47
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Assessment of the banking sector in Europe	60
Iwona Dorota Czechowska , Personal accounts for clients 60+.....	72
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Personal income tax on small entrepreneurs in times of crisis	85
Joanna Działo , Does the European Union need a fiscal union?	97
Ryta Dziemianowicz , Tax expenditures in the construction of the expenditure rule.....	109
Joanna Fila , Microfinance in European Union – policy, instruments, effects	119
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Personal debt ratio of local government – system problems	131
Piotr Gut , Reverse charge model as an element of the VAT system, preventing it from tax abuse	142
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être of the joint and several liability for value added tax purposes.....	153
Marcin Idzik , Financial exclusion – empirical approach.....	165
Maria Jastrzębska , Creation and implementation of the risk management system of territorial self-government unit	177

Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Islamic vs. conventional banking – the case of United Arab Emirates.....	189
Anna Kobialka , European Union funds use in financing of territorial self-governments units' investment in Lublin region.....	199
Teresa Kondrakiewicz , Diversification strategy in the process of holding companies development.....	212
Iwa Kuchciak , The issue of overindebtedness in the context of financial exclusion	224
Elwira Leśna-Wierszółowicz , The concept of multifunding in the second pension pillar in Poland	234
Paweł Marszałek , Financialization in Poland – theoretical curiosity or the real problem?.....	246
Grzegorz Matysek , Income taxation of partnerships in Poland – the necessity of changes	259
Danuta Milaszewicz , Fiscal stability as a coercion in fiscal policy	271
Magdalena Miszczuk , Diversity of the financial situation of selected self-government units under individual debt indicator.....	284
Anna Murdoch , Poland's entry into the Eurozone vs. its long term growth objectives	297
Piotr Ptak , Public spending policy in Poland in the years 2008-2012	310
Witold Rakowski , Variation of educational spending by communities and counties across regions in 2005-2010	324
Halina Rechul , Financial independence of local government units in Poland	337
Wioleta Samitowska , Loan funds and credit guarantee funds as instruments of financial support for SME.....	350
Przemysław Siudak , Special economic zones as an instrument generating savings for the state budget through the employment of the unemployed .	361
Andrzej Sobczyk , Dynamics of capital expenditure and population in communities of Western Pomeranian Voivodeship in the years 2008-2011	371
Michał Sosnowski , Progressive and proportional taxation of natural persons' enterprises in Poland.....	385
Feliks Marek Stawarczyk , Financial crisis and <i>Landesbanken</i> problems in Germany	396
Igor Styn , How changes in IFRS 9 can affect net earnings of two biggest banks operating in Poland and their loan policy	408
Magdalena Syrkiewicz-Świtła, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Possibilities of introducing private insurance in the public health care system in Poland in the opinion of the inhabitants of Tarnowskie Góry county	417
Waldemar Szczepaniak , Assessment of financial situation of technical universities in Poland between 2004-2011	429

Tomasz Śmietanka , Financial economy of the urban-rural commune of Kozienice in the years 2003-2012.....	441
Tomasz Uryszek , Local and regional government sector debt in the European Union countries during the economic crisis.....	453
Alina Walenia , Risk management in the self-government public finance sector.....	465
Jerzy Wąchoł , Economic slowdown and problems with public debt in the world in the light of statistical data	477
Radosław Witczak , The use of tax base estimation methods for the determination of the amount of tax liability.....	487
Iwona Wojciechowska-Toruńska , “Fiscal Pact” vs. fiscal policy	500
Katarzyna Wójtowicz , Local governments tax sharing arrangements – own or external source of revenues? Theoretical dilemmas vs. practical experiences of several European countries	512
Dorota Wyszowska , Financial standing of local self-government entities as a determinant of using of European Union aid in the perspective of 2014-2020	522
Jolanta Zawora , Financial independence of communes during economic slowdown	533
Anna Zielińska-Chmielewska , Assessment of strategies of working capital financial liquidity in the concept of risk-return analysis on GK Tarczyński SA	546
Dagmara Zuzek , Factoring as an unconventional source of financing activities of micro and small enterprises in Poland.....	557
Arkadiusz Żabiński , The implementation of the principle of equality in the taxation of factors of production in selected European countries	567

Dagmara Zuzek

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

FAKTORING JAKO NIEKONWENCJONALNE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA MIKRO- I MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE

Streszczenie: Artykuł poświęcony jest kwestii faktoringu jako źródła finansowania działalności mikro- i małych przedsiębiorstw. W sytuacji ekonomicznej, w jakiej znajdują się te przedsiębiorstwa, faktoring zaliczany jest stosunkowo do nowych źródeł finansowania działalności gospodarczej. Poprawia on sytuację finansową przedsiębiorstw, przede wszystkim jego płynność. W artykule przedstawiono istotę, funkcje i główne rodzaje faktoringu oraz rozwój analizowanego rynku w Polsce z uwzględnieniem barier i szans rozwoju tych usług.

Słowa kluczowe: faktoring, finansowanie, mikro- i małe przedsiębiorstwa, zalety, wady.

1. Wstęp

Wszystkie podmioty gospodarcze, w tym mikro- i małe przedsiębiorstwa, bez względu na rodzaj prowadzonej działalności muszą rozwiązywać problemy swojego finansowania.

Istnieje wiele źródeł pozyskania środków finansowych oraz sposobów ich wykorzystania, jednak każdy instrument finansowy ma pewne charakterystyczne cechy, które decydują o osiągnięciu potencjalnych korzyści.

Głównym źródłem finansowania dużej liczby mikro- i małych firm jest kapitał własny, stanowiący ponad 50% niezbędnych środków, które niekiedy nie wystarczają do prowadzenia bieżącej działalności przedsiębiorstwa. W niewielkim tylko stopniu przedsiębiorstwa te korzystają z kredytów bankowych, ponieważ dostęp do nich jest znacznie utrudniony. W konsekwencji podmioty te coraz częściej poszukują alternatywnych źródeł finansowania, takich jak np. *venture capital*, leasing, franchising czy faktoring. Rozwój niekonwencjonalnych metod pozyskiwania kapitału, który jest niezbędnym warunkiem w walce z konkurencją, oraz zapotrzebowanie na te formy finansowania to przesłanki przedstawienia istoty oraz korzyści i niebezpieczeństw wybranego źródła finansowania mikro- i małych przedsiębiorstw.

Celem artykułu jest ocena stopnia wykorzystania faktoringu jako jednej z form finansowania małej przedsiębiorczości. Wskazano na aspekt teoretyczny tego zja-

wiska, jak również na jego realne wykorzystanie przez polskie przedsiębiorstwa z uwzględnieniem barier i szans rozwoju tych usług.

2. Faktoring – forma krótkoterminowego finansowania

Faktoring jest to rozwiązanie bardzo korzystne dla podmiotów gospodarczych z odroczonej płatnością, gdyż dzięki niemu eliminowane jest ryzyko utraty płynności, a jednocześnie zwiększa się wiarygodność u kontrahentów. Wzrost zainteresowania mikro- i małych firm tą formą finansowania wynika przede wszystkim z: ożywienia gospodarczego, niechęci banków do angażowania się i wspierania przedsiębiorców kredytem obrotowym, z restrykcyjnej polityki kredytowej banków oraz braku środków na bieżące potrzeby. Istotną przyczyną, szczególnie dla małych przedsiębiorstw, które dysponują niewielkim kapitałem i majątkiem, jest korzystna cena tych usług w porównaniu np. do kredytu czy mniej rygorystyczne wymagania dotyczące zdolności kredytowej¹.

Faktoring jest traktowany jako forma zewnętrznego i krótkoterminowego finansowania działalności przedsiębiorstwa². Tym samym jest to instrument finansowy umożliwiający przedsiębiorstwu zwiększenie sprawności zarządzania należnościami i kapitałem obrotowym³. Uwolnienie środków następuje przez zbycie posiadanych w przedsiębiorstwie należności nieprzeterminowanych i bezspornych na rzecz instytucji faktoringowej. Otrzymane środki pieniężne przedsiębiorstwo może przeznaczyć na rozwój lub na bieżącą działalność. Obecnie stosowany faktoring jest źródłem finansowania bieżącej działalności połączonym z outsourcingiem – systemem wczesnego ostrzegania. Tak więc przedsiębiorstwo może przez faktoring zostać obsłużone kompleksowo na wielu płaszczyznach⁴.

Faktoring polega na nabywaniu przez wyspecjalizowane instytucje faktoringowe od różnych podmiotów gospodarczych należności bieżących, przysługujących im od odbiorców z tytułu dostaw i usług oraz na świadczeniu dodatkowych usług. Tym samym możemy w działalności gospodarczej wyróżnić trzy podstawowe funkcje:

- 1) finansową – polegającą na dyskontowaniu wierzytelności, ewentualnym finansowaniu dodatkowym, między innymi w formie zaliczek i pożyczek,
- 2) gwarancyjną – czyli przejmowania ryzyka niewypłacalności dłużnika w odniesieniu do całej lub części wierzytelności,
- 3) usługową – polegającą na inkasowaniu i egzekwowaniu wierzytelności oraz świadczenie usług dodatkowych⁵.

¹ M. Matusiak, *Polskiemu rynkowi nie brakuje potencjału*, „Gazeta Prawna” 2006, nr 81(1699).

² W. Dębski, *Teoretyczne i praktyczne aspekty zarządzania finansami przedsiębiorstwa*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2005, s. 287.

³ A. Dulian, *Factoring jako instrument zarządzania należnościami i kapitałem obrotowym*, „Bank i Kredyt” nr 1/2005, Warszawa, s. 77.

⁴ M. Matusiak, *Faktoring na topie*, „Gazeta Bankowa” nr 44(992), 29.10.2007, s. 39.

⁵ M. Tokarski, *Faktoring w małych i średnich przedsiębiorstwach*, Oficyna Ekonomiczna, Warszawa 2005, s. 45.

W praktyce gospodarczej obserwuje się wiele różnych rozwiązań w umowach, co pozwala wyróżnić różne formy faktoringu. Uwzględniając zakres ryzyka przejmowanego przez faktora, wyróżnia się faktoring⁶:

1) właściwy (zwany pełnym lub bez regresu) – cechuje się tym, że ryzyko związane z wypłacalnością dłużnika przejmuje całkowicie faktor, tzn. faktorant sprzedaje faktorowi określone należności, bez możliwości stosowania regresu w przypadku ich nieuregulowania przez dłużnika,

2) niewłaściwy (zwany niepełnym lub z regresem) – charakteryzuje się tym, że przelew wierzytelności jest warunkowy, a ryzyko wypłacalności dłużnika obciąża faktoranta,

3) mieszany – polega na przejęciu przez faktora część wierzytelności z ryzykiem wypłacalności dłużnika.

Biorąc termin zapłaty należności jako kryterium podziału, wyróżnić możemy faktoring⁷:

1) dyskontowy, w którym faktorant otrzymuje zapłatę za scedowaną wierzytelność niezwłocznie po przedstawieniu faktury do wykupu, inaczej mówiąc – zaraz po zawarciu umowy faktoringowej,

2) zaliczkowy, gdzie dostawca otrzymuje zapłatę w terminie wymagalności należności lub po jej uiszczeniu przez dłużnika. W momencie zawarcia umowy faktor może wypłacać zaliczki na poczet przyszłej zapłaty.

Uwzględniając powiadomienie kontrahenta o zmianie wierzyciela, literatura przedmiotu pozwala na wyznaczenie faktoringu⁸:

1) jawnego, w którym dłużnik jest powiadamiany o cesji wierzytelności,

2) tajnego, tj. bez poinformowania dłużnika o zawarciu umowy. Ten rodzaj usługi proponują niekiedy banki zawierające z klientem umowę faktoringową.

Instytucje faktoringowe stosują różne zapisy w umowach, co prowadzi do wyróżnienia wielu nowych odmian faktoringu, wśród których można wymienić:

1) faktoring zamówieniowy, łączący w sobie elementy pożyczki i faktoringu; jest podobny do faktoringu zaliczkowego. Polega na udostępnieniu przez faktora środków pieniężnych na sfinansowanie projektu danego przedsiębiorstwa już w fazie zamówienia przez odbiorcę. Z reguły faktor udostępnia do 50% wartości brutto zamówienia. Po dostarczeniu towarów oraz ich zafakturowaniu i przekazaniu faktury odbiorcy faktor dopłaca pozostałą do 80% część wierzytelności faktoranta, a tym samym faktoring zamówieniowy zostaje zamieniony w faktoring właściwy. Po spłacie całości faktury następuje rozliczenie i faktorant otrzymuje pozostałą kwotę zamówienia, pomniejszoną o należną prowizję⁹. W krajach, w których faktoring jest powszechnie stosowany, ten rodzaj faktoringu najczęściej wykorzystują przedsiębiorstwa z

⁶ J. Kowalczyk, A. Kusak, *Decyzje finansowe firmy*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 198.

⁷ K. Majczyk, *ABC faktoringu*, www.podatki.pl, 22.03.2007; A. Dulian, wyd. cyt., s. 77-78.

⁸ K. Majczyk, *ABC faktoringu*, www.podatki.pl, 22.03.2007.

⁹ M. Matusiak, *Na etapie zamówienia*, „Gazeta Bankowa” nr 6(954), 05.02.2007, s. 29.

branży budowlanej, reklamowej, telekomunikacyjnej, transportowej i rolno-spożywczej. W Polsce ta odmiana faktoringu jest jeszcze rzadko wykorzystywana,

2) faktoring wymagalnościowy, polegający na przejęciu ryzyka niewypłacalności dłużnika bez finansowania faktora przez faktora¹⁰. Faktorant jest zainteresowany wyłącznie uniknięciem problemów związanych ze ściagalnością należności. Należne kwoty otrzymuje z chwilą nadejścia terminu zapłaty faktury,

3) faktoring odwrotny – to nowość na rynku i polega na tym, że tu odbiorca finansuje swojego dostawcę za pośrednictwem faktora, tzn. usługę zleca dłużnik. Przykładem zastosowania może być sieć handlowa, która zapewnia finansowanie swoim licznym, rozproszonym dostawcom,

4) house faktoring, polegający na tym, że faktorant sam dokonuje rozrachunków transakcji i realizuje procedury związane z obsługą wierzytelności, a do faktora zgłasza tylko pewne zbiorcze wartości dotyczące sprzedaży i spłat. Na tej podstawie faktor finansuje klienta bez bieżącego i pełnego wglądu w pojedyncze transakcje¹¹.

Tabela 1. Wady i zalety stosowania faktoringu

ZALETY	WADY
<ul style="list-style-type: none"> – faktoring zabezpiecza przedsiębiorstwo przed utratą płynności finansowej, – zapewnia zdyscyplinowanie kontrahentów, – zapewnia szybki dostęp do środków pieniężnych zamrożonych w postaci wystawionych faktur, – ułatwia współpracę z klientami zagranicznymi, – zwiększa przewidywalność wpływów na konto, przez co ułatwia planowanie wydatków, – umożliwia zaproponowanie stałym klientom wydłużonego terminu płatności, – wspiera rozwój firmy, – zmniejsza koszty monitorowania dłużników, a tym samym redukuje zapotrzebowanie na personel administracyjny, – źródło finansowania niepowiększające długu przedsiębiorstwa, – zmniejsza koszty monitorowania dłużników, a tym samym redukuje zapotrzebowanie na personel administracyjny, – podnosi konkurencyjność firmy, – ochrona przed nierzetelnymi klientami 	<ul style="list-style-type: none"> – usługa droższa i bardziej złożona od kredytu, – firmy faktoringowe niechętnie godzą się na całkowite przeniesienie ryzyka niewypłacalności, – ryzyko straty dotychczasowych klientów, których „odstraszy” obecność faktora, – firmy faktoringowe ustalają progi dla potencjalnych klientów co do wysokości przychodów, – faktory niechętnie skupują faktury o krótkim terminie wymagalności

Źródło: opracowanie własne na podstawie M. Barowicz, *Factoring – sposób na obrót wierzytelnościami*, „Rzeczpospolita”, 3.08.2004.

¹⁰ M. Matusiak, *Nowy faktor*, „Gazeta Bankowa” nr 9(957), 26.2.2007, s. 21.

¹¹ M. Matusiak, *Factoring a kredyt*, „Gazeta Bankowa” nr 48(996), 26.11.2007, s. 40.

Faktoring jest formą finansowania tworzoną po to, aby pomagać w rozwiązywaniu problemów z przepływem gotówki (usprawniać jej przepływ, przyspieszać jej obieg), które pojawiają się wraz z wydłużeniem terminów płatności (udzielania odbiorcom kredytu handlowego) bądź brakiem możliwości zaproponowania swoim odbiorcom odpowiednich terminów płatności. Sprzedaż należności faktorowi przekształca zamrożony kapitał dostawcy w środki finansowe i poprawia jego zdolność płatniczą. Stwarza to możliwość uzyskania ochrony przed niewypłacalnością odbiorców.

Faktoring może być więc zarówno formą finansowania należności, jak i gwarancją zabezpieczającą przedsiębiorstwo przed ryzykiem ich ściągnięcia, a także operacją rozliczeniową polegającą na inkasowaniu należności. Może być instrumentem służącym rozwiązaniu problemów finansowych w kontaktach pomiędzy przedsiębiorstwami-dostawcami a przedsiębiorstwami-odbiorcami. Dzięki niemu przedsiębiorstwa posiadające dobrą ofertę są w stanie zaproponować swoim odbiorcom atrakcyjne warunki płatności, co szczególnie w dzisiejszych czasach decyduje o konkurencyjności oferty¹².

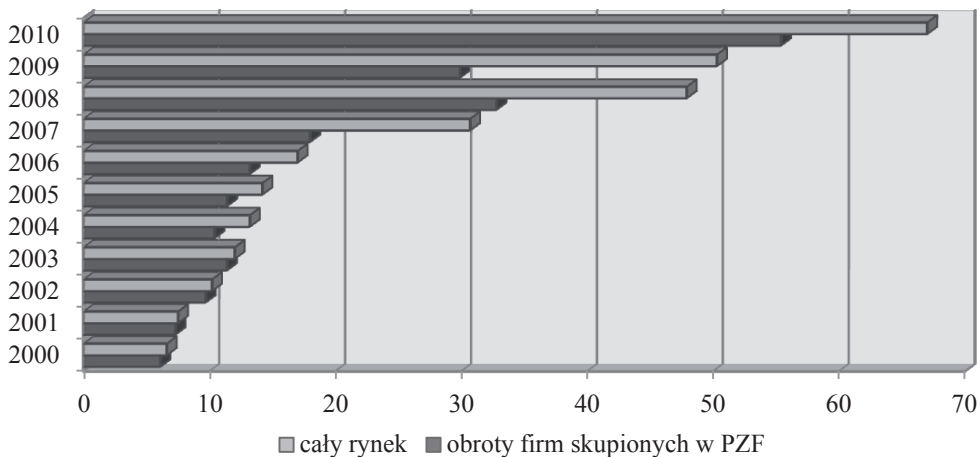
W faktoringu, podobnie jak w przypadku innych źródeł finansowania, ponoszone są także koszty, na które składają się różne opłaty i prowizje. Koszty działań związanych z przygotowaniem umowy, a więc oceny finansowej klienta i jego odbiorców, weryfikacji dokumentów, oszacowania ryzyka i przyznania limitu finansowania, pokrywane są z prowizji przygotowawczej. Kształtuje się ona na poziomie 0,5-2% od kwoty przyznanego limitu. Innym kosztem obciążającym klienta jest prowizja operacyjna zwana potocznie opłatą przerobową – jest to opłata od wartości faktur oddanych do sfinansowania przez faktora (0,3 do nawet 4% wartości faktury). W przypadku niewielkich kwot na fakturze firma faktoringowa pobiera opłatę stałą wynikającą z kalkulacji kosztów obsługi dokumentowej. Dodatkowym kosztem są również, podobnie jak w przypadku kredytu, odsetki. Przejęcie przez faktora pełnego ryzyka spłaty należności przez dłużnika (faktoring pełny) może dodatkowo zwiększyć tę stawkę. Faktoring jest nieco droższy od kredytu, co zależy od skali finansowania oraz ryzyka ponoszonego przez faktora. W zamian za to klient otrzymuje kilka dodatkowych usług, np. ocenę klientów, monitoring należności. Zadaniem faktoringu jest podwyższenie płynności finansowej przedsiębiorstwa, a uwolnione dzięki temu środki powinny być tak wykorzystane, by pokryć koszty obsługi finansowej i przynieść dodatkowy zysk¹³.

¹² *Factoring w Polsce 2010: analiza, rynek, perspektywy*, red. K. Kreczmańska-Gigol, Difin, Warszawa 2010, s. 7.

¹³ D. Mikulska, *Faktoring jako źródło finansowania działalności gospodarczej przedsiębiorstw*, [w:] *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw MIKROFIRMA 2010*, red. A. Bielawska, T. Łuczka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2010, s. 155.

3. Rynek faktoringowy w Polsce

Faktoring jest formą finansowania stosunkowo od niedawna stosowaną w Polsce. Pierwsze transakcje tego typu zostały zrealizowane w 1990 r.¹⁴ Korzyści wynikające z faktoringu na polskim rynku jako pierwsze doceniły duże przedsiębiorstwa, które niekiedy będąc częścią międzynarodowych koncernów, poznawały zalety usług faktoringowych. Wynikać to mogło z faktu, że w okresie tym oferta największych faktorów skierowana była głównie do dużych przedsiębiorstw. Obecnie można zauważyć, że sytuacja powoli ulega zmianie, przede wszystkim poziom wiedzy na temat faktoringu w środowisku biznesu wzrasta. Ponadto na wzrost jego popularności znaczny wpływ miało przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. Otwarcie rynków dla przedsiębiorstw unijnych przyczyniło się do zwiększenia potencjału współpracy polskich przedsiębiorstw z przedsiębiorstwami zagranicznymi, dla których rozliczenia kredytowe oraz refinansowanie należności faktoringiem są działaniem wpisującym się w działalność gospodarczą¹⁵.

Rys. 1. Obroty rynku faktoringowego w Polsce w latach 2000-2010 (mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *W 2011 r. rynek faktoringu może przekroczyć 80 mld zł*, „Gazeta Prawna”, 13.01.2011, baza danych EMIS, www.securities.com; Raport Kapitał dla firm 2010, http://www.ipo.pl/raporty/kapital_dla_firm2010.pdf (stan na dzień 22 maja 2011); *Factoring w Polsce 2010: analiza, rynek, perspektywy*, red. K. Kreczmańska-Gigol, Difin, Warszawa 2010.

Liczna oraz silna konkurencja na rynku faktoringowym spowodowała, że faktoring stał się atrakcyjnym cenowo i dostępnym źródłem finansowania, posiadającym

¹⁴ *Factoring w Polsce...*, s. 156.

¹⁵ K. Kreczmańska-Gigol, *Factoring jest coraz bardziej dostępny dla firm*, „Gazeta Prawna”, 12.05.2011, baza danych EMIS, www.securities.com.

dodatkowo element bezpieczeństwa w postaci możliwości przeniesienia ryzyka niewypłacalności kontrahenta handlowego, co spowodowało wzrost zainteresowania formą faktoringu pełnego¹⁶.

Jednak, biorąc pod uwagę obroty jedynie firm skupionych w PZF, należy zauważyć, że w 2009 r. pojawił się niewielki spadek. Mimo to branża po załamaniu w 2009 r. wróciła na ścieżkę szybkiego wzrostu, gdyż obroty tych firm w 2010 r. wzrosły o 30% – do 55,9 mld zł¹⁷. Faktorzy skupili tym samym wiarygodności o wartości ośmiokrotnie większej niż dekadę wcześniej (wzrost z 6,6 do 55,9 mld zł). Tempo wzrostu wydaje się szczególnie zaskakujące w porównaniu z innymi segmentami usług finansowych oraz z całą gospodarką (rys. 1)¹⁸.

Należy pamiętać, że kryzys finansowy wpływa istotnie na realną gospodarkę, co przekłada się na sytuację każdego przedsiębiorstwa. Znajdzie to swoje odzwierciedlenie w sytuacji firm faktoringowych. Zmniejszona aktywność polskich przedsiębiorstw przekłada się na ich mniejsze obroty, a co za tym idzie – mniejsze obroty dla firm faktoringowych. Pomimo to faktoring staje się coraz lepiej znanym źródłem finansowania przedsiębiorstw w Polsce. Świadczy o tym wzrost liczby przedsiębiorstw (faktorantów), które korzystają z tych usług (tab. 2).

Tabela 2. Charakterystyka działalności badanych podmiotów i zakres prowadzonych usług faktoringowych w 2010 r.

Wyszczególnienie	Wyszczególnienie		
	ogółem	banki	przedsiębiorstwa faktoringowe
	liczba podmiotów		
Ogółem	39	19	20
Faktoring – jedyny rodzaj działalności	7	1	6
Faktoring – działalność dominująca	10	1	9
Faktoring – działalność uboczna	22	17	5
Przyjęcie ryzyka wypłacalności dłużnika	32	16	16
Pożyczki na poczet przyszłej działalności	26	10	16
Pożyczki na pozostałe środki obrotowe	10	5	5
Monity	35	17	18
Monitorowanie stanu wypłacalności odbiorców	29	12	17
Ocena wiarygodności kredytowej	29	15	14
Rozliczenia wzajemnych transakcji bezgotówkowych	19	10	9
Prowadzenie kont rozliczeniowych klientów	26	15	11
Windykacja przedsądowa	28	12	16
Finansowanie	33	17	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność faktoringowa przedsiębiorstw w 2010 r.*, GUS, Warszawa 2011, s. 7.

¹⁶ *Atrakcyjne źródło finansowania*, „Gazeta Finansowa”, 11.06. 2010, baza danych EMIS, www.securities.com.

¹⁷ *W 2011 r. rynek faktoringu może przekroczyć 80 mld zł*, „Gazeta Prawna”, 13.01.2011, baza danych EMIS, www.securities.com.

¹⁸ M. Jakowiecki, *Faktoring zdobywa silną pozycję w branży finansowej*, www.bankier.pl.

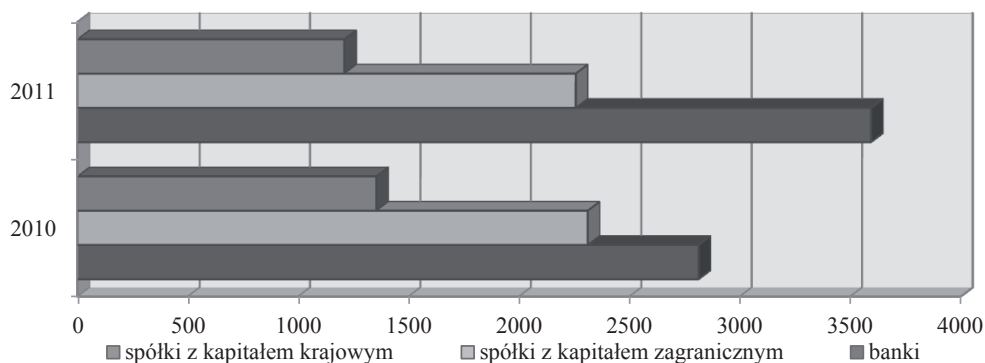
Wartość wierzytelności wykupionych przez badane podmioty (firmy i banki łącznie) wzrosła w ciągu roku z 92 907 mln zł w 2010 r. do 94 727 mln zł w roku 2011. Wartość wykupionych wierzytelności w faktoringu krajowym zmniejszyła się o 2,7% (tab. 3). W faktoringu krajowym najczęściej stosowano faktoring z regresem (około 60% obrotów), rzadziej faktoring bez regresu (około 40%).

Tabela 3. Wartość wierzytelności wykupionych w latach 2008-2011

Wyszczególnienie	Ogółem				Banki				Przedsiębiorstwa faktoringowe			
	w milionach zł											
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Ogółem	54 292	53 159	93 155	95 329	21 687	23 432	55 884	51 212	32 606	29 727	37 272	44 117
Faktoring krajowy	47 125	44 500	81 351	79 507	20 037	21 942	49 045	44 523	32 678	16 968	32 306	34 984
z regresem	24 472	25 021	50 442	38 785	10 950	13 611	31 138	21 547	13 165	11 768	19 304	17 238
bez regresu	22 653	19 479	30 909	40 722	9 087	8 331	17 907	22 976	19 513	5 200	13 002	17 746
Faktoring zagraniczny	7 167	8 659	11 804	15 822	1 649	1 490	6 839	6 689	7 360	5 328	4 965	9 133

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność faktoringowa przedsiębiorstw w latach 2008-2010 r.*, GUS, Warszawa 2011.

Na koniec 2009 roku wartość ogółem zaangażowanych środków finansowych przedsiębiorstw prowadzących działalność faktoringową wyniosła 7058 mln zł i wzrosła w porównaniu z rokiem 2008 o 9,0%. Udział tych środków w faktoringu krajowym wyniósł 86,4%, a w faktoringu zagranicznym – 13,6%. Banki zaangażowały własne środki w kwocie 3 464 mln zł, z tego 93,9% przypadało na faktoring krajowy, a 6,1% na zagraniczny. Wyniki finansowe podmiotów prowadzących działalność faktoringową w roku 2009 (bez banków) świadczą o spowolnieniu gospodarczym.

Rys. 2. Wartość środków finansowych zaangażowanych w działalność faktoringową (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność faktoringowa przedsiębiorstw finansowych w latach 2010 i 2011*, GUS, Warszawa 2011, s. 23.

Aktywa ogółem analizowanych przedsiębiorstw zmniejszyły się do 4355,6 mln zł, tj. o 5,1% w ciągu roku. Przychody z całokształtu działalności wyspecjalizowanych firm faktoringowych wyniosły 540,4 mln zł i w stosunku do roku 2008 zmniejszyły się o 25,6%, z tego przychody ze sprzedaży stanowiły 91,5%. Wynik finansowy netto przedsiębiorstw faktoringowych (bez banków) wyniósł 80,8 mln zł i również zmniejszył się w ciągu roku o 2,4%.

Z prognozy PZF wynika, że w 2013 r. branża faktoringowa może osiągnąć wzrost o 20-30%. Już w pierwszych miesiącach instytucje finansowe skupiły faktury o wartości przekraczającej 16 mld zł, co oznacza wzrost o ponad 30% w porównaniu z trzema miesiącami ubiegłego roku¹⁹. Siłą napędową stać się może głównie lepsza koniunktura gospodarcza czy łatwiejszy dostęp do ubezpieczeń. Zagrożeniem jednak dla nich może okazać się wzrost aktywności kredytowej banków. Dodatkowo istotnym elementem jest to, że szansę rozwoju tej branży stanowią w szczególności małe i średnie przedsiębiorstwa. Bowiem z usług faktorów korzysta obecnie ok. 3,2 tys. przedsiębiorców, tymczasem PZF szacuje, że faktoringiem może być zainteresowanych nawet 200 tys. firm²⁰.

4. Podsumowanie

Znaczna część mikro- i małych przedsiębiorstw działających w polskiej gospodarce znajduje się w trudnej sytuacji finansowej. Finansowanie działalności wyłącznie kapitałem własnym zapewnia wprawdzie utrzymanie płynności finansowej, jednak ogranicza i spowalnia rozwój przedsiębiorstwa, który jest warunkiem walki z konkurencją. Dlatego rynek finansowy udostępnia coraz to nowsze formy finansowania zewnętrznego. Do takich źródeł finansowania zalicza się m.in. faktoring, który stwarza możliwość rozwoju oraz szansę poprawy wyników gospodarowania. Stał się on pełnoprawnym narzędziem finansowym, na równi z innymi formami finansowania, gdyż oprócz finansowania faktoring oferuje m.in. zarządzanie należnościami, monitorowanie kondycji kontrahentów i prowadzonych spłat, a także obsługę kont odbiorców. Umożliwia utrzymanie płynności finansowej oraz prowadzi do poprawy wielu wskaźników ekonomicznych. Obecnie podmioty gospodarcze posiadają już świadomość, że faktoring jest globalnym narzędziem finansowym, dostępnym zarówno dla dużych, średnich, jak i małych przedsiębiorstw.

Faktoring zapewnia przedsiębiorstwu zbywającemu wiarygodność wiele korzyści finansowych, wśród których należy podkreślić: sprawniejsze zarządzanie kapitałem obrotowym, poprawę płynności finansowej w przedsiębiorstwie, rozłożenie ryzyka niewypłacalności dłużnika na faktora i faktoranta. Rozwój rynku faktoringowego, oprócz korzyści, jakie przynosi konkretnej jednostce gospodarczej, wpływa także pozytywnie na gospodarkę całego kraju, ponieważ przyspiesza obrót środkami

¹⁹ K. Ostrowska, *Gotówka zaraz po wystawieniu faktur*, „Rzeczpospolita”, 109/2011.

²⁰ *W 2011 r. rynek...*

pieniężnymi, a tym samym przyczynia się do szybszego uwalniania zainwestowanych kapitałów i wprowadza je do obiegu, co bezpośrednio wpływa na poprawę globalnych wyników finansowych.

Literatura

- Atrakcyjne źródło finansowania*, „Gazeta Finansowa”, 11.06. 2010, baza danych EMIS, www.securities.com.
- Dębski W., *Teoretyczne i praktyczne aspekty zarządzania finansami przedsiębiorstwa*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2005.
- Dulian A., *Factoring jako instrument zarządzania należnościami i kapitałem obrotowym*, „Bank i Kredyt” nr 1/2005, Warszawa.
- Factoring w Polsce 2010: analiza, rynek, perspektywy*, red. K. Kreczmańska-Gigol, Difin, Warszawa 2010.
- Jakowiecki M., *Factoring zdobywa silną pozycję w branży finansowej*, www.bankier.pl.
- Kowalczyk J., Kusak A., *Decyzje finansowe firmy*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Kreczmańska-Gigol K., *Factoring jest coraz bardziej dostępny dla firm*, „Gazeta Prawna”, 12.05.2011, baza danych EMIS, www.securities.com.
- Majczyk K., *ABC faktoringu*, www.podatki.pl, 22.03.2007.
- Matusiak M., *Factoring na topie*, „Gazeta Bankowa” nr 44 (992) 29.10.2007.
- Matusiak M., *Factoring a kredyt*, „Gazeta Bankowa” nr 48 (996) 26.11.2007.
- Matusiak M., *Na etapie zamówienia*, „Gazeta Bankowa” nr 6 (954) 5.02.2007.
- Matusiak M., *Nowy faktor*, „Gazeta Bankowa” nr 9 (957) 26.2.2007.
- Matusiak M., *Polskiemu rynkowi nie brakuje potencjału*, „Gazeta Prawna” 2006, nr 81 (1699).
- Mikulska D., *Factoring jako źródło finansowania działalności gospodarczej przedsiębiorstw*, [w:] *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw MIKROFIRMA 2010*, red. A. Bielawska, T. Łuczka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2010, s. 155.
- Ostrowska K., *Gotówka zaraz po wystawieniu faktur*, „Rzeczpospolita”, 109/2011.
- Tokarski M., *Factoring w małych i średnich przedsiębiorstwach*, Oficyna Ekonomiczna, Warszawa 2005, s. 45.
- W 2011 r. rynek faktoringu może przekroczyć 80 mld zł*, „Gazeta Prawna”, 13.01.2011, baza danych EMIS, www.securities.com.

FACTORING AS AN UNCONVENTIONAL SOURCE OF FINANCING ACTIVITIES OF MICRO AND SMALL ENTERPRISES IN POLAND

Summary: The article is devoted to the issue of factoring as a source of financing activities of micro and small enterprises. In the economic conditions the enterprises are, factoring is among relatively new sources of financing economic activities. It improves the financial situation of a company, first of all its financial liquidity. Moreover, factoring improves the structure of financial statement and creates a possibility of risk transfer of debtor insolvency on factor. The article presents the essence, functions and the main kinds of factoring and the development of factoring market in Poland.

Keywords: factoring, financing, micro and small enterprises, advantages, disadvantages.